TERAŹNIEJSZOŚC I PRZYSZŁOŚĆ OCENIANIA SZKOLNEGO

KOMITET NAUKOWY

prof. zw. dr hab. Bolesław Niemierko – Przewodniczący
Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni
dr hab. Roman Dolata
Uniwersytet Warszawski
prof. zw. dr hab. Zbigniew Kwieciński
Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
prof. zw. dr hab. Aleksander Nalaskowski
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
prof. dr hab. Dorota Klus-Stańska
Uniwersytet Gdański
prof. zw. dr hab. Wacław Zawadowski
emerytowany prof. Uniwersytetu Warszawskiego i Akademii Podlaskiej
prof. dr. hab Stanisław Walukiewicz
Centrum Badań Przedsiębiorczości i Zarządzania PAN
dr Henryk Szaleniec
Instytut Badań Edukacyjnych, ZG PTDE
dr Maria Krystyna Szmigel
Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie, ZG PTDE

KOMITET ORGANIZACYJNY

KUJAWSKO-POMORSKIE CENTRUM EDUKACJI NAUCZYCIELI W TORUNIU

mgr Anna Jurewicz – Przewodnicząca
mgr Zofia Spalińska
mgr Agnieszka Przybyszewska
mgr Grażyna Szczepańska

DEPARTAMENT EDUKACJI, SPORTU I TURYSTYKI
URZĘDU MARSZAŁKOWSKIEGO W TORUNIU

mgr Czesław Ficner
mgr Jarosław Przybył
mgr Ewa Ndozi

OKRĘGOWA KOMISJA EGZAMINACYJNA W GDAŃSKU
mgr Barbara Przychodzeń

OKRĘGOWA KOMISJA EGZAMINACYJNA W KRAKOWIE

dr Maria Krystyna Szmigel – ZG PTDE
mgr Monika Madoń – OKE Kraków (sekretarz biura PTDE)
mgr Joanna Peter – OKE Kraków (skład i łamanie)
mgr Grażyna Gawryłow – (korekta językowa)

TERAŹNIEJSZOŚC I PRZYSZŁOŚĆ OCENIANIA SZKOLNEGO

Pod redakcją:
Bolesława Niemierko i Marii Krystyny Szmigel

XVI Krajowa Konferencja
Diagnostyki Edukacyjnej
Toruń, 22 – 24 października 2010 r.

Polskie Towarzystwo Diagnostyki Edukacyjnej

ORGANIZATORZY XVI KONFERENCJI

POLSKIE TOWARZYSTWO DIAGNOSTYKI EDUKACYJNEJ
URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO W TORUNIU
KUJAWSKO-POMORSKIE CENTRUM EDUKACJI NAUCZYCIELI W TORUNIU
OKRĘGOWA KOMISJA EGZAMINACYJNA W KRAKOWIE
OKRĘGOWA KOMISJA EGZAMINACYJNA W GDAŃSKU

HONOROWY PATRONAT SPRAWUJĄ

PIOTR CAŁBECKI – MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO
RAFAŁ BRUSKI – WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI
IWONA WASZKIEWICZ – KUJAWSKO POMORSKI KURATOR OŚWIATY
MIROSŁAW GRACZYK – STAROSTA TORUŃSKI
MICHAŁ ZALESKI – PREZYDENT MIASTA TORUNIA
PROF. DR HAB. ANDRZEJ RADZIMIŃSKI – REKTOR
UNIWERSYTETU MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

PARTNERZY EDUKACYJNI

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO W TORUNIU
STAROSTWO POWIATOWE W TORUNIU
PREZYDENT MIASTA TORUNIA

Projekt okładki: gRUPA TOMAMI
Wydawca: gRUPA TOMAMI, Kraków 2010
ISBN 978-83-60246-80-1

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA 11

REFERATY PLENARNE

A. SPOŁECZNE TŁO OCENIANIA SZKOLNEGO

PROF. ZW. DR HAB. ZBIGNIEW KWIECIŃSKI
Zmiany w edukacji – próba bilansu dwóch dekad 23

PROF. ZW. DR HAB. BOLESŁAW NIEMIERKO
Zmiany w edukacji – próba bilansu dwóch dekad
Początek dyskusji nad referatem prof. Kwiecińskiego 28

PROF. DR HAB. DOROTA KLUS-STAŃSKA
Ukryta polityczność oceniania szkolnego w świetle
radykalnych nurtów socjologicznych – tezy do wystąpienia 30

B. TEORIA OCENIANIA SZKOLNEGO

PROF. ZW. DR HAB. BOLESŁAW NIEMIERKO
Między prawdą a skutecznością – perpektywy oceniania szkolnego 37

PROF. ZW. DR HAB. WACŁAW ZAWADOWSKI
Ocenianie przez zdobywanie sprawności 56

C. SKŁADNIKI SUKCESU EDUKACYJNEGO

PROF. DR HAB. STANISŁAW WALUKIEWICZ
Kapitał ludzki w pomiarze dydaktycznym 65

DR MACIEJ JAKUBOWSKI
Kapitał ludzki i wartość dodana - czy ekonomiści mogą coś wnieść
do badań edukacyjnych? Koreferat do artykułu
prof. Stanisława Walukiewicza „Kapitał ludzki w pomiarze dydaktycznym” 82

DR HAB. ROMAN DOLATA, ARTUR POKROPEK
Motywacja a wynik testu z nauk przyrodniczych.
Studium na przykładzie PISA 2006 86

DR HENRYK SZALENIEC
Czy egzaminy zewnętrzne wpływają na wewnątrzszkolne ocenianie
i politykę edukacyjną? 98

REFERATY W SEKCJACH

A. OCENIANIE KSZTAŁTUJĄCE

Klemens Stróżyński
Ocenianie kształtujące w polskiej szkole 111

dr Grażyna Szyling
Ocenianie kształtujące, czyli o niejednoznaczności 118

Teresa Kutajczyk, Barbara Przychodzeń, dr Radosław Sterczyński
Co pokazało badanie uwarunkowań osiągnięć gimnazjalistów w powiatach rypińskim i sępoleńskim? 130

dr Radosław Sterczyński, Patrycja Burczyk, Karolina Tucholska, Monika Konwińska, Barbara Gmińska, Krystyna Bławat, Teresa Kutajczyk, Barbara Przychodzeń
Kwestionariusz Motywacji Szkolnej Gimnazjalisty 140

dr Krzysztof Wereszczyński
Ocenianie jako cybernetyczny mit współczesnej szkoły 153

dr Maria Groenwald
Patchworkowa sprawiedliwość oceniania 163

Teresa Kutajczyk, Barbara Przychodzeń
Co sądzą o nauce w gimnazjum uczniowie szkół wiejskich i małomiejskich? 173

dr Teresa Wejner
Jak rozwijać motywację, aby uzyskać lepsze wyniki w nauce? 179

Kamila Jankowska
Niepewność w pewności nauczycielskiego oceniania 187

B. NA TROPACH OCENIANIA ORIENTUJĄCEGO

dr Kornelia Rybicka
Uczniowskie planowanie w luce między ocenianiem wewnątrzszkolnym a ocenianiem zewnętrznym 199

Maria Michlowicz, Zofia Starownik
Rola samooceny w ocenianiu osiągnięć ucznia w opinii wybranej grupy nauczycieli języka polskiego i historii 208

Przemysław Majkut
Powody wyboru szkoły gimnazjalnej w wypowiedziach rodziców 218

dr Hanna Marek
Monitorowanie poziomu opanowania czynności a osiągnięcia absolwentów 229

Elżbieta Jasińska, Marek Jasiński
Indywidualne prognozy zdawalności jako nieformalne, wewnątrzszkolne ocenianie dla przyszłości wyników egzaminów zewnętrznych 238

dr Bożena Kotarska-Lewandowska
Wybrane aspekty oceniania w kształceniu na odległość 245

Iwona Wysocka
Portfolio jako metoda wspierająca ocenienie wewnątrzszkolne 251

Magdalena Urbaś, Bogumiła Zagłoba
Konieczność informacji o poziomie opanowania czynności a planowanie procesu nauczania. Refleksje w trakcie realizacji projektu edukacyjnego „Stać nas na więcej" w Starogardzie Gdańskim 262

dr Elżbieta Płóciennik
Diagnoza pedagogiczna jako informacja o poziomie opanowania czynności przez dziecko w wieku przedszkolnym 269

Teresa Kutajczyk, Barbara Przychodzeń,
Czy wewnątrzszkolne oceny zaangażowania i osiągnięć gimnazjalistów odzwierciedlają wyniki egzaminu i efektywność nauczania? 277

C. OCENIANIE SUMUJĄCE

dr Maria Sasin
Rzetelność komunikowania wyników egzaminów zewnętrznych w oparciu o metodę tendencji rozwojowej – próba oceny 289

Jolanta Sokołowska
Wyniki badań kompetencji uczniów klas 1 SPW świetle nowej podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego 298

Jolanta Walewska
O potrzebie diagnozowania poziomu osiągnięć uczniów na zakończenie pierwszego cyklu kształcenia 306

dr Ewa Stożek
Wykorzystanie wyników egzaminów zewnętrznych w gimnazjach 316

Filip Kulon
Ocena systemu egzaminów zewnętrznych przez nauczycieli szkół gimnazjalnych i podstawowych 323

Małgorzata Boba, Maria Michlowicz
O różnych sposobach oceny jakości pracy szkoły 337

dr Iwona Pecyna
Wpływ zmian w zasadach przeprowadzania egzaminów zewnętrznych w 2010 roku na wyniki egzaminacyjne 344

dr Krzysztof Jurek
Egzaminatorzy o ocenianiu. Opinie egzaminatorów egzaminu maturalnego w sesji egzaminacyjnej 2010 roku 352

dr Aneta Anna Wiktorzak
Pomiar kapitału ludzkiego na kolejnych poziomach edukacji 359

Sławomir Sapanowski
Dlaczego nie lubię skali staninowej? 371

Małgorzata Szeląg
Egzaminy zewnętrzne a doskonalenie nauczycieli w województwie opolskim w latach 2005-2008 – próba syntezy 375

D. EDUKACYJNA WARTOŚĆ DODANA

dr Maria Krystyna Szmigel
Planowanie rozwoju szkoły z wykorzystaniem trzyletnich wskaźników egzaminacyjnych 389

Artur Pokropek
Analiza efektów kontekstowych – problemy związane z rzetelnością 403

Aleksandra Jasińska
Pomiar gotowości szkolnej uczniów za pomocą skali quasi-obserwacyjnej 415

Zofia Lisiecka
Badania panelowe w szkołach podstawowych i gimnazjach a rozwój wskaźnika EWD. Doniesienie badawcze 425

Andrzej Werner
Edukacyjna wartość dodana na półmetku kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych kończących się maturą 438

Tamara Kropiowska, Jerzy Paczkowski
Ocenianie kształtujące a efektywność pracy gimnazjum w kontekście wskaźnika EWD 446

Anna Rappe, Joanna Peter
Opinie nauczycieli i egzaminatorów o systemie egzaminów zewnętrznych 459

Marek Piotrowski
Ewaluacyjna funkcja egzaminów zewnętrznych w opiniach nauczycieli szkół podstawowych i gimnazjów 467

Tomasz Żółtak
Edukacyjna wartość dodana dla nauczycieli w Polsce: ograniczenia, możliwości, perspektywy 480

E. PRZEDMIOTY HUMANISTYCZNE

dr Beata Udzik
Kryteria egzaminu maturalnego z języka polskiego a ocenianie wewnątrzszkolne 501

Urszula Opłocka
Belfer zniewolony 509

dr Henryk Palkij
Wypracowania z historii i wiedzy o społeczeństwie na egzaminie maturalnym - nowe zagrożenia 518

Maria Michlowicz, Anna Gruntkowska
W poszukiwaniu dydaktycznych inspiracji. Uczeń i nauczyciel wobec systemu egzaminów zewnętrznych 528

Anna Finkstein, dr Jacek Kozieł
Ustna matura z języka polskiego Wewnętrzny egzamin w systemie egzaminów zewnętrznych? 538

Artur Lewczuk, Zbigniew Kosiński
Kryzys polonistyki szkolnej a system oceniania zewnętrznego 543

Maria Sarnecka, Julia Redzicka
Emancypacja podmiotów na wybranym przykładzie badań jakościowych w ramach strategii *badanie w działaniu* 550

F. PRZEDMIOTY PRZYRODNICZE

Elżbieta Tyralska-Wojtycza
Nowa formuła egzaminu gimnazjalnego – strata czy zysk dla przedmiotów przyrodniczych? 557

Beata Kupis, Krystyna Traple
Od ogółu do szczegółu – czyli o czym warto pamiętać, konstruując zadania egzaminacyjne z przedmiotów przyrodniczych 568

Ewa Jaworska
Ocenianie zewnętrzne i wewnętrzne a przygotowanie ucznia do egzaminu maturalnego z geografii w programie matury międzynarodowej IB 576

dr Teresa Sadoń-Osowiecka
Funkcje oceniania według studentów - przyszłych nauczycieli geografii Refleksje dydaktyka przedmiotowego 589

G. MATEMATYKA

Jerzy Nowik
Ocena opisowa w edukacji wczesnoszkolnej – diagnoza czy fikcja? czyli o potrzebie kształcenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej z zakresu podstaw diagnostyki edukacyjnej 597

Karolina Kołodziej, Urszula Mazur
W drodze do oceniania holistycznego egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej 605

Jadwiga Kubat, Jerzy Matwijko
Czy nowy klucz punktowania ma wpływ na komunikowanie wyników sprawdzianu 2010 roku? 618

Elżbieta Ostaficzuk, Grażyna Śleszyńska
Latentna moc różnicująca zadań z testów matematycznych dla młodzieży uzdolnionej 626

Marek Zapieraczyński
Perspektywy oceniania odpowiedzi do zadań otwartych na egzaminach zewnętrznych - sprawdzianie i egzaminie gimnazjalnym 633

Mariola Frontczak, Małgorzata Iwanowska, Urszula Jankiewicz, Barbara Wrzosek, Barbara Ziembowicz
Matematyczne umiejętności warszawskich uczniów w świetle testów kompetencji 640

Beata Spierewka-Tyrkinhejm
Pomiar motywacji do uczenia się rozwiązywania zadań o tematyce ekonomicznej a wspomaganie nauczania metodą projektów 648